

УДК 378.14:373.3.011.3-051]:005.336.2
DOI 10.31654/2663-4902-2025-PP-2-242-251

Самойленко О. В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, початкової освіти,
психології та менеджменту Ніжинського державного
університету імені Миколи Гоголя
sov-15@ukr.net
orcid.org/0000-0002-2622-3064

**ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ
ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У статті розкрито проблему формування управлінської компетентності майбутнього вчителя початкових класів у процесі магістерської підготовки в закладі вищої освіти. Зазначено, що сучасні виклики в освіті потребують високого рівня готовності педагогів до управлінської діяльності в умовах динамічних змін освітнього середовища. Метою дослідження є наукове обґрунтування шляхів формування управлінської компетентності майбутніх учителів початкової школи під час здобуття магістерського рівня вищої освіти. У процесі дослідження з різних наукових позицій розкрито сутність та зміст поняття «управлінська компетентність» як інтегративної характеристики, що поєднує професійно-особистісні якості, знання, уміння, навички та здатність до рефлексії, необхідні для ефективного здійснення управлінських функцій у педагогічній діяльності. Виокремлено та проаналізовано основні структурні компоненти управлінської компетентності: ціннісно-мотиваційний; когнітивний (змістовий); операційно-діяльнісний; комунікативний; рефлексивно-аналітичний. Охарактеризовано ефективні методи та технології формування управлінської компетентності, серед яких: інтерактивні технології, аналіз кейсів, проєктна діяльність, порт-фоліо, методи рефлексії, використання інформаційно-комунікаційних технологій. Особлива увага приділена ролі педагогічної практики як провідного чинника набуття управлінського досвіду, а також важливості менторства і тьюторингу в процесі професійного супроводу здобувачів. Визначено педагогічні умови ефективного формування управлінської компетентності у здобувачів спеціальності АЗ Початкова освіта.

Ключові слова: управлінська компетентність, майбутній учитель початкових класів, початкова освіта, магістерська підготовка, заклад вищої освіти, структурні компоненти, педагогічні умови, менторство, тьюторинг.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток системи освіти висуває високі вимоги до рівня професійної підготовки вчителя, який має володіти не лише фаховими компетентностями. В умовах реформування освітньої галузі особливого значення набуває проблема формування управлінської компетентності майбутніх педагогів. Учитель повинен володіти навичками планування, організації, контролю освітнього процесу, мотивації до професійного розвитку, комунікації з учнями, батьками та адміністрацією, технологіями прийняття управлінських рішень і застосування сучасних методів педагогічного менеджменту. Отже, формування управлінської компетентності стає необхідною умовою для забезпечення якісного навчання, організації взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу, а також впровадження інноваційних підходів у професійній діяльності.

Одним із ключових етапів формування управлінської компетентності є підготовка майбутніх учителів початкових класів на другому (магістерському) рівні здобуття вищої освіти. Саме в цей період відбувається поглиблене засвоєння знань з теорії та практики управління освітнім процесом, формуються навички стратегічного планування, прийняття управлінських рішень та роботи в команді. Однак, існує необхідність удосконалення освітніх програм, впровадження інноваційних методик навчання, що сприяють розвитку управлінських умінь майбутніх педагогів.

Актуальність дослідження зумовлена сучасними тенденціями реформування освіти, що передбачають розширення автономії закладів загальної середньої освіти, підвищення ролі вчителя як управлінця освітнього середовища та необхідність забезпечення ефективного менеджменту на рівні учнівського колективу та закладу освіти, зокрема. Недостатня увага до цього питання у традиційних підходах підготовки майбутніх учителів початкових класів може призвести до неготовності педагогів відповідати викликам сучасних трансформацій [1, с. 12–20].

Таким чином, дослідження проблеми формування управлінської компетентності вчителя початкових класів у процесі магістерської підготовки є актуальним і має важливе значення для розвитку сфери початкової освіти, підвищення професійної компетентності майбутніх педагогів і забезпечення ефективності та якості освітнього процесу.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає у науковому обґрунтуванні шляхів формування управлінської компетентності майбутнього вчителя початкових класів у процесі магістерської підготовки в закладі вищої освіти. Завдання дослідження – формулювання основних складових та компонентів структури управлінської компетентності майбутнього вчителя початкових класів; визначення педагогічних умов формування управлінської компетентності у здобувачів спеціальності А3 Початкова освіта у процесі підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Важливість компетентнісного підходу до управління зумовлена зміною ролі вчителя в сучасному освітньому середовищі: він виступає не лише носієм знань, а й координатором освітнього процесу, фасилітатором навчання, менеджером класної роботи. Ефективне управління освітнім процесом у сфері початкової освіти забезпечує якісне формування ключових компетентностей молодших школярів, що визначено в Національній рамці кваліфікацій України та міжнародних освітніх стандартах. Управлінська компетентність є складовою професійної компетентності. Згідно зі статтею 26 Закону України «Про освіту», керівник закладу освіти призначається засновником у порядку, визначеному чинним законодавством та установчими документами, з числа кандидатів, які володіють державною мовою та мають вищу освіту [15]. Тому, питання визначення рівня управлінської компетентності вчителя початкових класів, його взаємозв'язку з рівнем професійної кваліфікації та шляхів удосконалення професіоналізму є одним із ключових аспектів сучасної педагогічної науки. Дослідження в цій сфері охоплюють як теоретичні засади формування управлінської компетентності, так і практичні механізми її розвитку в умовах закладу вищої освіти [2, с. 142–1475].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування управлінської компетентності майбутніх педагогів стала об'єктом наукових розвідок, як українських, так і зарубіжних авторів. У дослідженнях науковців визначено основні компоненти управлінської компетентності, представлено моделі її формування, визначено вплив освітнього середовища та сучасних технологій навчання на розвиток управлінських умінь, що дозволяє не лише оцінювати рівень компетентності педагогів, а й формувати ефективні освітні стратегії, спрямовані на підвищення їх професійної майстерності. Значний внесок у розвиток цієї проблематики зробили такі науковці, як В. Бондар (управління формуванням професійної компетентності вчителя, управління підготовкою успішного вчителя: теорія і практика методологічні основи підготовки менеджера), В. Берека, А. Галас (професійна компетентність вчителя початкових

класів) [16], С. Калашнікова [6], Л. Калініна, М. Малюга, М. Топузов, [12] (підвищення професійної кваліфікації педагогічних кадрів, професіоналізація лідерства, професійна підготовка керівників освітніх закладів, компетентнісний підхід у сфері освітнього менеджменту), Л. Карамушка (психологічні аспекти управлінської діяльності в освітніх закладах) [7], О. Карпенко (підходи до оцінювання управлінської компетентності педагогів), В. Крижко (сучасні педагогічні проблеми магістерської підготовки майбутніх менеджерів освіти) [9], В. Маслов (науково обґрунтована й експериментально перевірена модель функціональної компетентності керівника школи), О. Лук'яненко (підготовка майбутніх учителів до управлінської діяльності), Поперечна Л., Є. Тонконога (вдосконалення професіоналізму педагогічних працівників), Г. Федоров (управління освітнім процесом та роль вчителя в ньому) та інші [14]. І. Драч у монографії «Управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи: теоретико-методичні засади» розкриває сучасні тенденції управління освітніми закладами та обґрунтовує методологічні особливості управління компетентнісно орієнтованою підготовкою магістрантів [5]. Л. Левицька у статті «Формування управлінської компетентності як цінності майбутнього викладача вищої школи» досліджує сутність понять «компетенція», «компетентність», «управлінська компетентність», а також особливості та педагогічні умови їх формування у процесі магістерської підготовки. На основі аналізу вказаних дефініцій, авторка узагальнює їх характеристики, виокремлює певну залежність між ними: «компетенція – це об'єктивно-ідеальна категорія, яка характеризує будь-яку сферу діяльності людини, окреслює її повноваження, права і обов'язки; компетентність – це реально-суб'єктивна категорія, яка є сукупною характеристикою людини, що відображає відповідність її діяльності визначеним нормам» [10, с. 41].

Проведений аналіз наукових джерел доводить, що компетентність відображає рівень професіоналізму особистості та формується в процесі опанування необхідних компетенцій, які є основною метою професійної підготовки фахівців. Компетенція охоплює сукупність взаємопов'язаних характеристик особистості, зокрема знання, уміння, навички та способи діяльності, що забезпечують ефективне виконання професійних завдань. Водночас компетентність трактується як здатність особи застосовувати набуті компетенції у практичній діяльності [4, с. 181–187].

У наукових дослідженнях теоретичного та методичного характеру дефініція «управлінська компетентність» розглядається, як багатовимірне явище, що охоплює різні аспекти управлінської діяльності. Широке трактування включає, як теоретичні основи управління освітнім процесом, так і практичні навички стратегічного та інших видів планування, організації, контролю, мотивації, комунікації та прийняття управлінських рішень [8, с. 34–38].

Дефініцію «управлінська компетентність вчителя» науковці визначають, як інтегративну якість особистості, що поєднує професійні знання, управлінські вміння, лідерські якості, здатність до аналітичного мислення та ефективної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу. Вона є важливим фактором забезпечення якісного функціонування освітнього середовища та підвищення ефективності педагогічної діяльності. Інші сучасні наукові підходи трактують «управлінську компетентність вчителя», як системну якість особистості, що має прояв у здатності ефективно організовувати власну педагогічну діяльність, здійснювати самоменеджмент, а також координувати освітній процес з урахуванням сучасних викликів. Управлінська компетентність вчителя формується під впливом професійної підготовки, практичного досвіду, індивідуальних особливостей особистості, таких як мотивація до самоосвіти, самовдосконалення, критичне мислення, відповідальність та творчий підхід до вирішення педагогічних завдань. О. Гончаренко визначає управлінську компетентність вчителя, як готовність до ефективного педагогічного впливу, прийняття управлінських рішень у професійній діяльності та організацію колективної роботи [3, с. 45–49].

На думку науковців, управлінська компетентність вчителя початкових класів – це комплексне поняття, яке охоплює здатність до планування, прогнозування,

контролю та аналізу результатів навчання, а також уміння налагоджувати ефективну комунікацію з усіма учасниками освітнього процесу [4, с. 181–187]. Крім того, сучасні дослідники (наприклад, Т. М. Левченко) акцентують увагу на тому, що управлінська компетентність в умовах Нової української школи набуває особливого значення у контексті педагогічного лідерства, впровадження інновацій, автономності закладів освіти та партнерства між усіма учасниками освітнього процесу [11, с. 165–170].

Зарубіжні вчені Sarah Fazilla та її співавтори у статті «Professional Competence of Prospective Elementary School Teachers in Designing Lesson Plans Integrated with Project-Based Learning and TPACK Models» аналізують професійну компетентність майбутніх учителів початкових класів (управлінська компетентність є її складовою) у плануванні освітнього процесу, інтегрованого з проектно-орієнтованим навчанням та проектним підходом до його організації [19]. Warren, L. у статті «Teacher Leadership Begins with Self-Leadership», акцентує увагу на важливості розвитку внутрішнього лідерства як основи для подальшого професійного зростання та ефективного керівництва в освітньому процесі. Ефективне лідерство вчителя починається з уміння керувати собою. Самолідерство визначається як свідомий вплив на власне мислення, емоції та дії з метою досягнення професійних цілей. Ключовими компонентами самолідерства є саморефлексія, самопізнання та самоприйняття [22]. Mohammed Issah, Abdulghani Al-Hattami у праці «Developing Leadership Skills in the Classroom» представлені стратегії розвитку лідерських навичок у майбутніх учителів під час навчання Developing Leadership Skills in the Classroom [21]. Науковці Lipper, L., Tonneson, V.K., Williams, R.E. у статті «Perceptions of Teacher Leadership by Elementary Education Students» представляють аналіз сприйняття концепції лідерства в освітньому процесі майбутніми вчителями початкових класів, уявлення ключових аспектів для ефективного лідерства та як їх вплив на професійну підготовку. Автори підкреслюють необхідність інтеграції компонентів лідерства в навчальні плани та практичну підготовку педагогів [20, с.16-31].

Автори Xu, Y., Patmor, G. в статті «Fostering Leadership Skills in Pre-Service Teachers» представляють підходи до розвитку лідерських навичок у майбутніх вчителів початкової школи. Вони підкреслюють важливість інтеграції лідерських компонентів у програми підготовки вчителів, зокрема через: заохочення до міждисциплінарного та багатоперспективного мислення, розвиток етичного мислення, аналіз реальних кейсів лідерства в освіті [23, с. 252–256]. M. Rossi та A. Bianchi у праці «Teacher Training Programs and Management Competencies in Primary Education» розглядають взаємозв'язок між програмами підготовки вчителів та розвитком управлінських компетенцій [18]. John Hattie та Linda Darling-Hammond розкривають важливість практикоорієнтованих підходів у підготовці майбутніх вчителів початкових класів. Вони наголошують, що ефективна підготовка педагогів має базуватися на реальних педагогічних ситуаціях, що сприяє розвитку необхідних навичок та компетентностей для успішної організації освітнього процесу в майбутньому [24]. Наприклад, у США та Великій Британії активно впроваджуються моделі дуальної освіти, коли здобувачі проходять стажування під керівництвом досвідчених вчителів-менторів, отримують реальний досвід управління освітнім процесом. Отже, зарубіжні дослідники сходяться на думці, що формування управлінської компетентності у процесі магістерської підготовки має бути практикоорієнтованим, базуватися на рефлексії, міждисциплінарності та впровадженні сучасних цифрових технологій. Успішний учитель – це водночас і лідер, і організатор, і комунікатор.

Таким чином, управлінську компетентність майбутніх вчителів початкових класів доцільно трактувати як інтегровану систему професійно-особистісних якостей, знань, умінь і навичок, що формуються у процесі навчання та практичної діяльності й забезпечують ефективне здійснення управлінських функцій у педагогічному середовищі. Вона охоплює здатність ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення, здійснювати педагогічне керівництво, організовувати та координувати освітній процес, а також забезпечувати продуктивну взаємодію з усіма його учасниками.

До ключових компонентів управлінської компетентності майбутніх вчителів початкових класів належать:

- ціннісно-мотиваційний – ставлення до управлінської діяльності як важливої складової професійної функції педагога, готовність брати на себе відповідальність за організацію освітнього процесу;
- когнітивний (змістовий) – наявність управлінських знань у сфері педагогіки, психології, менеджменту освіти;
- операційно-діяльнісний – сформованість конкретних управлінських умінь і навичок, таких як планування, організація, контроль, аналіз та корекція діяльності;
- комунікативний – здатність ефективно взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу, здійснювати лідерське та фасилітативне управління;
- рефлексивно-аналітичний – вміння здійснювати самооцінку управлінської діяльності, аналізувати власні дії, прогнозувати наслідки управлінських рішень і вносити необхідні корективи.

Принципи формування управлінської компетентності майбутніх учителів початкових класів – це основоположні ідеї, які забезпечують ефективність цього процесу у системі педагогічної освіти. Основоположними принципами є: принцип науковості, наступності та безперервності, гуманізації, професійної спрямованості, інтеграції, діяльнісного підходу, особистісно-орієнтованого навчання, рефлексивності тощо [17]. Вони визначають зміст, методи, форми та умови підготовки майбутніх педагогів до виконання управлінських функцій. Процес формування управлінської компетентності майбутніх учителів початкових класів передбачає створення певних педагогічних умов у закладах вищої освіти, а саме:

- інтеграція управлінських дисциплін в освітній процес – включення до освітньої програми відповідних освітніх компонентів (освітній менеджмент, педагогічне лідерство, організація освітнього процесу), що забезпечує теоретичну підготовку здобувачів до управлінської діяльності та дозволяє майбутнім педагогам розуміти структуру та функції управління в освітньому середовищі.

- практична підготовка з акцентом на управлінські аспекти, що дозволяє здобувачам застосовувати теоретичні знання на практиці, розвивати навички планування, організації, контролю та мотивації освітнього процесу.

- впровадження інноваційних форм і технологій, застосування яких сприяє розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та здатності приймати управлінські рішення в умовах невизначеності, що є запорукою їхньої успішної реалізації в умовах нової української школи: тренінгові програми, орієнтовані на розвиток управлінських умінь і навичок; вебінари та онлайн-семінари-практикуми, які моделюють реальні управлінські ситуації; школи управлінської майстерності, що забезпечують професійне зростання; кейс-методи, мозкові штурми, дебати, ділові ігри, що дозволяють здобувачам опрацьовувати набуті знання уміння та навички в умовах, наближених до реальної професійної діяльності.

- залучення здобувачів до діяльності органів студентського самоврядування, що надає можливість майбутнім педагогам отримати досвід роботи в команді, прийняття рішень та відповідальності за колективні дії.

- впровадження рефлексивних практик в освітній процес – формування здатності до самоаналізу та оцінки власної діяльності, що є важливим аспектом управлінської компетентності.

Таким чином, створення сприятливих педагогічних умов у закладах вищої освіти є необхідною передумовою для ефективного формування управлінської компетентності майбутніх учителів початкових класів, що забезпечує їх готовність до виконання управлінських функцій у професійній діяльності та сприяє підвищенню якості освіти в початковій школі.

У сучасній педагогічній практиці закладів вищої освіти традиційними формами організації освітнього процесу залишаються лекції, семінарські, практичні та

лабораторні заняття. Саме в межах зазначених форм відбувається первинне формування у майбутніх учителів початкових класів базових знань, умінь і навичок, необхідних для реалізації управлінської діяльності в умовах закладу вищої освіти. Засвоєння управлінської складової професійної підготовки можливе через опанування міждисциплінарного комплексу навчальних курсів, серед яких провідне місце займають: дисципліни психолого-педагогічного спрямування, теорії та практики управління в освіті. Також науковцями визначено, що ефективності процесу формування управлінської компетентності майбутніх учителів початкових класів буде сприяти використання таких методів і технологій:

- проєктні технології, які формують навички стратегічного планування, командної роботи, відповідального прийняття рішень та вміння презентувати результати управлінської діяльності;
- метод кейс-стаді (аналіз конкретних ситуацій) – ефективний для розвитку здатності до аналізу, оцінки ситуацій і прийняття оптимальних управлінських рішень у змінному педагогічному середовищі;
- метод портфоліо, що дозволяє здійснювати системний моніторинг індивідуального професійного зростання, фіксувати досягнення в управлінській діяльності та рефлексувати над результатами;
- методи рефлексії та самоаналізу, які сприяють формуванню здатності до саморозвитку, усвідомлення ефективності управлінських рішень і дій;
- технології змішаного навчання (blended learning), які поєднують очні та дистанційні форми роботи й дозволяють майбутнім учителям опановувати управлінські навички в гнучкому освітньому середовищі;
- інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують набуття досвіду управління освітнім процесом із використанням цифрових ресурсів, електронних журналів, платформ дистанційного навчання тощо;
- менторство, тьюторинг, які виступають ключовим етапом апробації управлінських знань і умінь у реальних умовах закладу освіти, з можливістю отримання наставницької підтримки та фахового зворотного зв'язку [13].

Виклики та перспективи. Незважаючи на активний розвиток магістерських програм, існують певні виклики у процесі формування управлінської компетентності: недостатність практичного компонента у підготовці здобувачів, що обмежує їхні реальні навички управління освітнім процесом; недостатня інтеграція сучасних інформаційних технологій в освітній процес; слабка взаємодія між закладами вищої та загальної середньої освіти, що ускладнює практичну підготовку магістрів; низький рівень мотивації майбутніх учителів початкових класів до розвитку управлінських навичок через відсутність відповідних стимулів у професійній діяльності.

Серед перспектив розвитку можна виокремити: розширення програм дуальної освіти, що передбачають поєднання навчання в університеті з тривалою практикою в ЗЗСО; запровадження онлайн-курсів і тренінгів з освітнього менеджменту для магістрантів; створення системи наставництва, де досвідчені педагоги допомагатимуть здобувачам формувати управлінські навички; підвищення престижу управлінської діяльності серед учителів початкових класів через створення відповідних кар'єрних перспектив.

Висновки. Формування управлінської компетентності є ключовим елементом професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Цей процес потребує комплексного підходу, що включає теоретичну підготовку, практичне стажування, розвиток комунікативних і цифрових навичок. Майбутні дослідження можуть бути спрямовані на розробку ефективних моделей формування управлінської компетентності, адаптованих до сучасних освітніх вимог. Важливим, також, є вдосконалення освітніх програм, що дозволить майбутнім педагогам бути готовими до викликів сучасної загальної середньої освіти.

Література

1. Андрущенко, В. П. Модернізація педагогічної освіти відповідно до викликів XXI століття. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. 2010. Вип. 1.28. С. 12-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2010_1 (дата звернення: 20.03.2025).
2. Вакула, О. М. Формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів освіти в умовах інноваційної діяльності закладів загальної середньої освіти. *Науковий вісник Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2020. № 26 (2). С. 142-147.
3. Гончаренко, О. М. Управлінська компетентність учителя: сутність, структура, шляхи формування. *Теоретичні і практичні проблеми педагогіки*. 2018. № 2. С. 45-49.
4. Дранговська, В.В. (2017) Управлінська компетентність вчителя початкових класів як наукова проблема. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційний менеджмент у закладах освіти»*, 1. pp. 181-187. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/24269/> (дата звернення: 20.03.2025).
5. Драч, І.І. Управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи: теоретико-методичні засади: монографія. Київ: Дорадо-Друк, 2013. 456 с.
6. Калашнікова, С.А. Освітня парадигма професіоналізації управління на засадах лідерства : монографія. К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 380 с.
7. Карамушка, Л.М. Психологічні тренінги для підготовки менеджерів та персоналу освітніх організацій (реалізація технологічного підходу) : Навч. посібник. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2022. 144 с.
8. Костенко, Р.В. Управлінська компетентність як складова професійної компетентності педагога. *Нове покоління вчителів для української школи: виклики і досягнення* : збірник тез доповідей Всеукр. науково-практич. онлайн-конференції (30 квітня 2021 р., м. Одеса). Одеса: Астропринт, 2021. С. 34-38. URL: <https://dspace.oano.od.ua/server/api/core/bitstreams/dec072c4-fd98-4b97-8454-b6a959dc7191/content> (дата звернення: 20.03.2025).
9. Крижко, В.В. Теорія і практика менеджменту в освіті: навч. посібник: Вид. 2-ге, допрацьоване. Київ: Освіта України, 2005. 256 с.
10. Левицька, Л. (2021). Формування управлінської компетентності як цінності майбутнього викладача вищої школи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогіка»*, 1(13), С. 39-43. URL: <https://pedvisnyk.knu.ua/index.php/pedagogy/article/view/313> (дата звернення: 20.03.2025).
11. Левченко, Т.М. Формування управлінської компетентності вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2020. № 36. С. 165-170.
12. Організаційно-педагогічні засади функціонування опорних закладів освіти в умовах децентралізації : монографія / Л. Калініна, Н. Лісова, М. Топузов, Г. Калініна, М. Малюга. За наук. ред. проф. Л. Калініної [2 доповнене видання]. Київ: Педагогічна думка, 2023. 212 с. URL: <https://undip.org.ua/library/orhanizatsiyno-pedahohichni-zasady-funktsionuvannia-opornykh-zakladiv/> (дата звернення: 20.03.2025).
13. Пометун, О.І. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів: інтерактивні технології у ВНЗ: [навчальний посібник] / О.І. Пометун, О.А. Комар. Умань: РВЦ «Софія», 2007. 166 с.
14. Поперечна, Л.Ю. Професійний розвиток учителя початкових класів у системі підвищення кваліфікації в інституті післядипломної педагогічної освіти. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко*. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. № 3. 203 с. С. 149-155. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/535/1/204_Naykovi_zapiski_1.pdf (дата звернення: 26.03.2025).
15. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.03.2025).
16. Професійна компетентність вчителя початкових класів: навчально-методичний посібник для вчителів / автори-упоряд.: В.Є. Берека, А.В. Галас. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 496 с.

17. Теорія і практика вищої освіти: навч. посіб. / С.О. Сисоєва, І.В. Соколова. Київ-Маріуполь. 2016. 338 с.
18. Darling-Hammond, L., Meyerson, D., LaPointe, M., & Orr, M. T. (2010). Preparing principals for a changing world: Lessons from effective school leadership programs. Jossey-Bass. URL: https://www.academia.edu/120633798/Preparing_Principals_for_a_Changing_World_Lessons_From_Effective_School_Leadership_Programs (date of application: 20.03.2025).
19. Xu, Y., Patmor, G. (2012) Fostering Leadership Skills in Pre-Service Teachers. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 24(2), 252-256. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ996270.pdf> (date of application: 23.03.2025).
20. Fazilla, S., Bukit, N., & Sriadhi. (2023). Professional Competence of Prospective Elementary School Teachers in Designing Lesson Plans Integrating Project-Based Learning Models and TPACK. *Mimbar Sekolah Dasar*, 10(1), 226-239. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1398746.pdf> (date of application: 23.03.2025).
21. Lipper, L., Tonneson, V.K., & Williams, R.E. (2010). Perceptions of Teacher Leadership by Elementary Education Students. *International Journal of Teacher Leadership*, 3(3), 16-31. URL: <http://www.csupomona.edu/ijtl> (date of application: 23.03.2025).
22. Mohammed Issah and Abdulghani Al-Hattami Developing Leadership Skills in the Classroom https://books.csmflpublications.com/developing-leadership-skills-in-the-classroom/?-utm_source (date of application: 25.03.2025).
23. Warren, L. (2021). Teacher Leadership Begins with Self-Leadership. *Teacher Education and Curriculum Studies*, 6(1):1 URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/article/10.11648/j.tecs>. (date of application: 25.03.2025).
24. <https://desgriffin.com/education-backgrnd/john-hattie/> (date of application: 25.03.2025).

References

1. Andrushchenko, V.P. Modernizatsiia pedahohichnoi osvity vidpovidno do vyklykiv XXI stolittia. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho*. Seria: Pedahohichni nauky. 2010. Vyp. 1.28. S. 12-20. Rezhyim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2010_1 (data zvernennia: 20.03.2025).
2. Vakula, O.M. Formuvannia upravlinskoi kompetentnosti maibutnikh menedzheriv osvity v umovakh innovatsiinoi diialnosti zakladiv zahalnoi serednoi osvity. *Naukovyi visnyk Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny*. 2020. № 26 (2). S. 142-147.
3. Honcharenko, O.M. Upravlinska kompetentnist uchytelia: sutnist, struktura, shliakhy formuvannia // *Teoretychni i praktychni problemy pedahohiky*. 2018. № 2. S. 45-49.
4. Dranhovska, V.V. (2017) Upravlinska kompetentnist vchytelia pochatkovykh klasiv yak naukova problema. *Zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Innovatsiinyi menedzhment u zakladakh osvity»*, 1. pp. 181-187. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/24269/> (data zvernennia: 20.03.2025).
5. Drach, I.I. Upravlinnia formuvanniam profesiinoi kompetentnosti mahistrantiv pedahohiky vyshchoi shkoly: teoretyko-metodychni zasady. K.: «Dorado-Druk», 2013. 456 s.
6. Kalashnikova, S.A. Osvitnia paradyhma profesionalizatsii upravlinnia na zasadakh liderstva : monohrafiia. K. : Kyivsk. un-t imeni Borysa Hrinchenka, 2010. 380 s.
7. Karamushka, L.M. Psykholohichni treninhy dla pidhotovky menedzheriv ta personalu osvity orhanizatsii (realizatsiia tekhnolohichnoho pidkhodu) : Navch. posibnyk. Kyiv : Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy, 2022. 144 s.
8. Kostenko, R.V. Upravlinska kompetentnist yak skladova profesiinoi kompetentnosti pedahoha // *Nove pokolinnia vchyteliv dla ukrainskoi shkoly: vyklyky i dosiahnennia : zbirnyk tez dopovidei Vseukr. naukovo-praktych. onlain-konferentsii (30 kvitnia 2021 r., m. Odesa)*. Odesa : Astroprynt, 2021. S. 34-38. URL: <https://dspace.oano.od.ua/server/api/core/bitstreams/dec072c4-fd98-4b97-8454-b6a959dc7191/content> (data zvernennia: 20.03.2025).
9. Kryzhko, V.V. Teoriia i praktyka menedzhmentu v osviti. Navch. posibnyk: Vyd.2-he, dopratsovane. K.: Osvita Ukrainy, 2005. 256 s.
10. Levytska, L. (2021). Formuvannia upravlinskoi kompetentnosti yak tsinnosti maibutnoho vykladacha vyshchoi shkoly. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni*

Tarasa Shevchenka. Seriya «Pedahohika», 1(13), С. 39-43. URL: <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2021.13.09> (data zvernennia: 20.03.2025).

11. Levchenko, T.M. Formuvannia upravlinskoï kompetentnosti vchytelia v systemi pisliadyplojnoï pedahohichnoï osvity // Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. 2020. № 36. S. 165-170.

12. Orhanizatsiino-pedahohichni zasady funktsionuvannia opornykh zakladiv osvity v umovakh detsentralizatsii : monohrafiia / L. Kalinina, N. Lisova, M. Topuzov, H. Kalinina, M. Maliuha. Za nauk. red. prof. L. Kalininoi [2 dopovnene vydannia]. Kyiv: Pedahohichna dumka, 2023. 212 s. URL: <https://undip.org.ua/library/orhanizatsiyno-pedahohichni-zasady-funktsionuvannia-opornykh-zakladiv/> (data zvernennia: 20.03.2025).

13. Pometun, O.I. Pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv: interaktyvni tekhnologii u VNZ: [navchalnyi posibnyk] / O.I. Pometun, O.A. Komar. Uman: RVTs «Sofia», 2007. 166 s.

14. Poperechna, L.Iu. Profesiyni rozvytok uchytelia pochatkovykh klasiv u systemi pidvyshchennia kvalifikatsii v instytuti pisliadyplojnoï pedahohichnoï osvity. Naukovi zapysky. Seriya «Psykhologo-pedahohichni nauky» (Nizhynskiy derzhavnyi universytet imeni Mykoly Hoholia) / za zah. red. prof. Ye.I. Kovalenko. Nizhyn : NDU im. M. Hoholia, 2013. № 3. 203 s. S. 149-155. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/535/1/204_Naykovi_zapiski_1.pdf (data zvernennia: 26.03.2025).

15. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennia: 20.03.2025).

16. Profesiina kompetentnist vchytelia pochatkovykh klasiv: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia vchyteliv / Avtory-uporiad.: V.Ye. Bereka, A.V. Halas. Kharkiv: Vyd-vo «Ranok», 2018. 496 s.

17. Teoriia i praktyka vyshchoï osvity: navch. posib. / S.O. Sysoieva, I.V. Sokolova. Kyiv-Mariupol. 2016. 338 s.

18. Darling-Hammond, L., Meyerson, D., LaPointe, M., & Orr, M. T. (2010). Preparing principals for a changing world: Lessons from effective school leadership programs. Jossey-Bass. URL: https://www.academia.edu/120633798/Preparing_Principals_for_a_Changing_World_Lessons_From_Effective_School_Leadership_Programs (date of application: 20.03.2025).

19. Xu, Y., Patmor, G. (2012) Fostering Leadership Skills in Pre-Service Teachers. International Journal of Teaching and Learning in Higher Education, 24(2), 252-256. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ996270.pdf> (date of application: 23.03.2025).

20. Fazilla, S., Bukit, N., & Sriadhi. (2023). Professional Competence of Prospective Elementary School Teachers in Designing Lesson Plans Integrating Project-Based Learning Models and TPACK. Mimbar Sekolah Dasar, 10(1), 226-239. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1398746.pdf> (date of application: 23.03.2025).

21. Lipper, L., Tonneson, V.K., & Williams, R.E. (2010). Perceptions of Teacher Leadership by Elementary Education Students. International Journal of Teacher Leadership, 3(3), 16-31. URL: <http://www.csupomona.edu/ijtl> (date of application: 23.03.2025).

22. Mohammed Issah and Abdulghani Al-Hattami Developing Leadership Skills in the Classroom https://books.csmflpublications.com/developing-leadership-skills-in-the-classroom/?utm_source (date of application: 25.03.2025).

23. Warren, L. (2021). Teacher Leadership Begins with Self-Leadership. Teacher Education and Curriculum Studies, 6(1):1 URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/article/10.11648/j.tecs>. (date of application: 25.03.2025).

24. <https://desgriffin.com/education-backgrmd/john-hattie/> (date of application: 25.03.2025).

Samoilenko O.

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Associate Professor at the Department

of Pedagogics, Primary Education and Educational Management
Nizhyn Mykola Gogol State University
sov-15@ukr.net
orcid/0000-0002-2622-3064

FORMATION OF MANAGEMENT COMPETENCE OF A FUTURE PRIMARY TEACHER IN THE PROCESS OF MASTER'S TRAINING IN A HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

The article reveals the problem of forming the managerial competence of a future primary school teacher in the process of master's degree training in a higher education institution. It is noted that modern challenges in education require a high level of readiness of teachers for managerial activity in conditions of dynamic changes in the educational environment. The purpose of the study is to scientifically substantiate the ways of forming the managerial competence of future primary school teachers during the acquisition of a master's degree in higher education. In the process of research, the essence and content of the concept of "managerial competence" as an integrative characteristic that combines professional and personal qualities, knowledge, skills, abilities and the ability to reflect, necessary for the effective implementation of managerial functions in pedagogical activity, was revealed from various scientific positions. The main structural components of managerial competence were identified and analyzed: value-motivational; cognitive (semantic); operational-activity; communicative; reflective-analytical. Effective methods and technologies for the formation of managerial competence are described, including: interactive technologies, case analysis, project activities, portfolios, reflection methods, the use of information and communication technologies. Particular attention is paid to the role of pedagogical practice as a leading factor in acquiring managerial experience, as well as the importance of mentoring and tutoring in the process of professional support of applicants. Pedagogical conditions for the effective formation of managerial competence in applicants of the specialty A3 Primary Education are determined.

***Key words:** managerial competence, future primary school teacher, primary education, master's degree training, higher education institution, structural components, pedagogical conditions, mentoring, tutoring.*